

Podstawa programowa z historii - szkoła branżowa I stopnia

Większość proponowanych zmian jest uzasadniona. Jednak niektóre z nich budzą wątpliwości. Ponadto warto rozważyć wprowadzenie kilku dodatkowych modyfikacji.

Dział I. pkt. 3. Utrzymano zapis: *opisuje genezę i etapy rozwoju chrześcijaństwa oraz jego znaczenie dla kształtowania kultury europejskiej*. Jest on bardzo trudny do realizacji i chyba niespójny pod względem dydaktycznym. Lepiej byłoby zrezygnować z drugiego („doczepionego”) członu: *oraz jego znaczenie dla kształtowania kultury europejskiej*. Zagadnienie jest bardzo złożone i w takiej formule zbyt obciążające. Ponadto czasownik *opisuje* nie jest adekwatny do zwrotu *jego znaczenie dla*. Znaczenie raczej się jest wyjaśniane, a nie opisywane. Zasygnalizowane zastrzeżenie przemawiają za usunięciem członu: *oraz jego znaczenie dla kształtowania kultury europejskiej*. Tym bardziej że nie ma go w podstawie programowej dla liceum i technikum.

Dział II. pkt. 3. Warto sprecyzować wymaganie. Lepiej wprowadzić zapis: *wyjaśnia, na czym polegał uniwersalny charakter*.

Dział III. pkt 3. Dyskusyjne jest usunięcie przymiotnika *polityczne*. Zjawiska gospodarcze i społeczne powinny chyba być osadzone na tle politycznym, zwłaszcza w odniesieniu do tak szczególnego okresu w naszych dziejach, jakim było rozbitcie dzielnicowe. Konsekwentna eliminacja zjawisk politycznych oznaczałaby m.in. usunięcie okoliczności utworzenia państwa krzyżackiego, które musi wystąpić w kilku kolejnych tematach. Dlatego lepszym rozwiązaniem byłoby złagodzenie dotychczasowej formuły, a nie rezygnacja z jednego jej elementu. Może więc zamiast czasownika *ocenia* wprowadzić zwrot: *podaje przykłady zmian [politycznych, gospodarczych i społecznych]*.

Dział VI. pkt .4. Dobrze, iż skrócono rozbudowany wymóg. Jednak nawet jego uproszczona wersja chyba jest zbyt trudna do realizacji i dyskusyjna w swoim zapisie. Zdecydowanie lepiej byłoby wybrać jeszcze bardziej radykalne rozwiązanie, usuwając końcowy człon: *atrakcyjność dla narodów ościennych*. Budzi on zastrzeżenia. Przymiotnik *ościenny* – zgodnie ze słownikową definicją- odnosi się do osób lub zjawisk w sąsiednich państwach (po drugiej stronie granicy). Tolerancja religijna Rzeczypospolitej była postrzegana nie tylko (a nawet nie tyle) w krajach sąsiednich, ale w znacznie szerszym wymiarze terytorialnym. Jednak oddziaływała nie na narody, lecz na jednostki lub niezbyt liczne grupy społeczne. Dość wspomnieć opinię prof. Janusza Tazbira, który pisał, że Polska zyskała w Europie miano „azyłu heretyków” : *znajdowali w nim z jednej strony schronienie wyznawcy sekt protestanckich uciekający przed wyrokami katolickich sądów duchownych i trybunałów inkwizycyjnych a z drugiej zaś - ludzie skłócenii ze wszystkimi wyznaniem* . (H. Samsonowicz, J. Tazbir T. Łepkowski, T.Nałęcz, *Polska. Losy państwa i narodu do 1939 roku*, Warszawa 2003, s.150). Z powyższych względów optymalnym rozwiązaniem byłoby zachowanie krótszego zapisu (*wyjaśnia specyfikę tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej*) jako formuły bardziej klarownej, ale też pojemnej. Zakwestionowanego członu - *jej atrakcyjność dla narodów ościennych*- nie ma w podstawie programowej dla liceum i technikum (*jej – czyli atrakcyjności*). W zakresie rozszerzonym znajdujemy zapis: *charakteryzuje atrakcyjność kulturową Rzeczypospolitej dla narodów ościennych w XVII wieku* (XXIII.4). Jednak nie dotyczy on tolerancji religijnej ale odnosi się do szerszej sfery i do

późniejszego okresu. W dotychczasowej podstawie programowej dla szkoły branżowej była więc hybrydowe sformułowanie, które należy całkowicie usunąć, a nie modyfikować. Można natomiast się zastanowić nad tym, czy nie zbyt pochopnie usunięty został drugi człon z działu V.pkt 5: *podaje przykłady wojen na tle religijnym w nowożytnej Europie*. Utrzymanie tego zapisu chyba pozwoliłoby uczniom łatwiej zrozumieć specyfikę tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej.

Dział XI pkt. 2. Zdecydowanie zbyt pochopnie podjęto decyzję o całkowitym usunięciu tego punktu. W jakiejś – skromniejszej formie - zagadnienie polskich orientacji politycznych powinno zostać utrzymane. Wszak ma ona charakter łącznikowy między niektórymi postawami Polaków w czasach zaborów a ważnymi wydarzeniami w odrodzonej Rzeczypospolitej. Ma też duże znaczenie dydaktyczne, gdyż dotyczy wyzwań, które wymagają podjęcia decyzji. A z konkretnów? Warto, aby uczniowie prawidłowo identyfikowali elementy obecny w obchodach Dnia Niepodległości (np. genezę pieśni *My, Pierwsza Brygada*). Może więc czasownik *charakteryzuje* zamienić na *podaje*?

Dział XIV. pkt. 1. Pod rozważę – czy nie warto usunąć zwrot: *między dwoma państwami totalitarnymi*. Może on zawężać problem (sytuację międzynarodową Polski) i wprowadza dodatkowe skojarzenia. Dla sytuacji tej - i nadziei wielu Polaków- duże znaczenie miała też polityka mocarstw zachodnich. Może więc utrzymać krótszy zapis: *charakteryzuje położenie Polski między w przededniu wybuchu II wojny światowej*. Sformułowania o państwach totalitarnych (przy okolicznościach wybuchu drugiej wojny światowej) nie ma w podstawie programowej dla liceum i technikum.

Dział XIV. pkt. 4. Wprowadzono zapis: ... *przykłady zagłady i eksterminacji narodów*. Rzeczowniki *zagłada* i *eksterminacja* mają podobny zakres znaczeniowy. Może więc usunąć wyraz *zagłady* (i niepotrzebny rym *przykłady- zagłady*).

Dział XV. pkt. 1. Usunięto cały wymóg – chyba zbyt pochopnie. Dawał on możliwość pracy z mapą. Wiedza o podziale ziem polskich po wrześniu 1939 roku jest pomocna przy omawianiu polityki okupantów. Ułatwiała odwoływanie się do elementów historii lokalnej oraz dziejów rodzinnych.

Dział XV. pkt. 2. Chyba można usunąć końcowy zwrot: *na narodzie polskim*. Na początku tego punktu zapisano, iż chodzi o *obywateli Rzeczypospolitej Polskiej*. Wskutek zachowania dotychczasowej formuły mogą się pojawić dysonanse, niepotrzebne na poziomie szkoły branżowej.

Dział XV. pkt. 6. Tu również usunięto cały wymóg. Jednak uczeń chyba powinien wiedzieć, skąd wzięli się komuniści, którzy później przez kilka dekad rządili Polską?

Dział XVI. Pkt. 2. Może warto skrócić zapis usuwając: *w tym wyścig zbrojeń i politykę odstraszenia atomowego*. Wcześniej w kilku przypadkach usuwano dodatkowe ukonkretnienia (IX.2; XII. 2; XIII.1; XIV,4). Ponadto, ujmując rzecz literalnie, wyścig zbrojeń (i w konsekwencji – polityka odstraszenia) nie był kryzysem międzynarodowym ale stanowił trwałe zjawisko podczas zimnej wojny. Sformułowania o wyścigu zbrojeń i polityce odstraszenia atomowego nie ma w podstawie programowej dla liceum i technikum.

Dział XVIII pkt. 2 . Wprowadzono zapis : *przedstawia zmiany...* Sugeruje on większe uszczegółowienie niż zapis wcześniejszy *przedstawia kierunki zmiany...* Może więc albo zachować zapis wcześniejszy, albo przyjąć sformułowanie: *przedstawia główne [najważniejsze] zmiany...* W dalszej części punktu określono ramy czasowe : *w latach 90. i w pierwszych dekadach XXI wieku*. Ramy te są dla nas oczywiste, ale czy zapis nie powinien być doprecyzowany: *w latach 90. XX wieku*.

Dział XVIII pkt. 3. Trudno, mając na względzie naszego ucznia, zaakceptować dodany człon: *oraz współpracy regionalnej*. Poznanie zagadnień związanych z przynależnością Polski do NATO i do UE będzie bardzo absorbujące. Nie potrzeby otwierać dodatkowych ekranów. W podstawie w podstawie programowej dla liceum i technikum sformułowanie o współpracy regionalnej Polski zostało wykreślone.

Zapytanie do warunków i sposobów realizacji. Dlaczego wykreślono podział treści nauczania na poszczególne klasy?